

N:o 23.

Af Grefve Horn Angående aflåtande af underdånig skrifvelse med begäran om utarbetande af förslag till förändrade bestämmelser rörande skogsligvider vid laga skiften m. m.

Vid 1876 års riksdag väcktes i Första Kammaren af Herr Hammarhjälm, Carl, en motion (N:o 9), hvori fästades Riksdagens uppmärksamhet derpå:

att ej mindre de enskildes skogar än äfven de skogar, som tillhöra statsverkets boställen och andra dess egendomar, allt mer och mer förminskades,

att anledningen till denna minskning af skogskapitalet uti en icke ringa mån torde anses bero deraf, att åtskilliga nu gällande lagar och författningar, hvilka till en del uppkommit under äldre tider, då skogstillgången inom riket varit riklig och skogsprodukterna af föga värde, genom sina bestämmelser i vissa afseenden gifvo anledning och jemväl i väsentlig mån påskyndade skogsafverkningar och sålunda vållade misshushållning med skogarne inom riket, samt

att, derest dessa lagar och författningar till en del upphäfdes och i öfrigt förändrades i det syfte, att ofta onödiga skogsafverkningar blefvo förekomne eller åtminstone icke, såsom nu vore fallet, påskyndade och påtvungne, sådant kunde verka derhän, att skogstillgången uti en icke alltför hög grad blefve förminskad.

För vinnande af detta syfte hade motionären föreslagit:

att stadgandet uti 101 § af Kongl. Maj:ts nådiga skiftesstadga den 9 November 1866, såvidt derigenom meddelats den bestämmelse, att, då vid laga skifte liqvid för skog eller plantering skulle ega rum, den ersättning, som derför borde utgå och hvilken ersättning företrädesvis skulle i penningar bestämmas, finge, om denna ersättning ansåges icke kunna utan olägenhet

utgå i annat än skogsförnödenheter, utsättas i visst antal såg- och byggnadstimmer, stafrum ved eller kolmilor till afverkning på viss tid, högst 10 år, måtte upphävas och skiftesdelegare, som vid skogsliqvid lemnat sina sparda skogslotter och i stället fått afbrukad mark eller eljest i ståndskog blifvit lidande, kändes pligtig att, derest kontrahenterne icke derom åsämjdes, taga ersättning i penningar, hvilka skulle godtgöras under en längre följd af år t. ex. genom amortering under 10 till 20 år; och

att — med upphäfvande af Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 4 Maj 1827 i de delar, hvarigenom blifvit stadgadt *dels att*, om boställsinnehafvare vid skifte erhållit ersättning för ståndskog eller plantering, denna ersättning skulle för boställets behof och nytta användas och därför af boställshafvaren emottagas och redovisas, *dels ock att*, då vid skifte ersättning från boställe skulle utbetalas för skog, som boställe utöfver dess förra skogstillgång tillkommit, boställshafvare skulle denna ersättning godtgöra med rättighet att för denna utgift vid afträde tillgodoräknas viss ersättning medelst årsberäkning — dessa ersättningar för framtiden måtte, då de skulle utbetalas från boställen eller andra statens domäner, utgå af statens omhänderhafvande skogsinkomster och, då de skulle sådana egendomar tillfalla, ingå bland inkomsterna för statens skogar i allmänhet.

Såsom följd af hvad motionären sålunda anført och föreslagit hade han hemställt:

att Riksdagen ville — jemte meddelande af sin åsigt om lämpliga lagbestämmelser *dels* till förekommande deraf att, till följd af skogsliqvider vid laga skiften, afverkning af skog å annan delegare tilldelta skifteslotter finge ega rum, *dels* till upphäfvande af boställshafvares rätt att disponera ersättning för vid laga skiften boställen frångången ståndskog och plantering, *dels* till befrielse för boställsinnehafvare från skyldighet att till boställe lösa ståndskog, som blifvit vid skifte boställe utöfver dess skogstillgång före skiftet tillerkänd, *dels ock* till berättigande för vederbörande myndighet att för ståndskog, som under sistnämnda förhållande tillfallit någon statens egendom, utbetala lösen af omhänderhafvande skogsinkomster — uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbete och för Riksdagen framlägga förslag till de förändrade bestämmelser uti förenämnda hänseende, som af förhållandena kunde påkallas.

Sedan omförmälda motion remitterats till Första Kammarens tillfälliga Utskott N:o 1, har detta Utskott företagit denna motion till ompröfvande i sammanhang med annan motion (N:o 10) rörande ifrågasatta förändrade stadganden om boställshafvares och arrendatorers rätt att disponera skog å boställe eller annan staten tillhörig egendom samt, angående förstnämnda motion uti sitt ulåtande (N:o 10), yttrat följande:

“Beträffande först ifrågasatta ändring af 101 § i gällande skiftesstadga, så finner Utskottet, lika med motionären, att laga skifte i väsentlig mån medverkat till skogsförödelse i de fall, då ersättning för mistad ståndskog utgå af skogsprodukter och att det vore önskligt om lagstiftningen kunde lämpligen förändras så, att denna olägenhet blefve afhjelpat eller förminskad. 1874 års Riksdag fattade för dess del ett beslut i detta syfte eller att skogsliqvider skulle blott få utgå i fullmogen skog och ungskogen bevaras, men Kongl. Maj:st fann ej för godt att på grund af Riksdagens underdåniga skrifvelse vidtaga någon åtgärd.“

“Den af motionären föreslagna förändring i 101 § af skiftesstadgan eller att skogsliquid alltid borde utgå i penningar, skulle ej, enligt Utskottets åsigt, leda till det af motionären afsedda ändamål, skogens bevarande, med mindre än att samtidigt vidtagas restriktiva åtgärder mot fria dispositioner af den skog, för hvilken liquid skulle erläggas, och tillfälle kunde beredas den, som ålåge att med penningar liquidera honom tilldelad skog, att få låna desamma på drägliga vilkor och helst på en längre tids amortering. I annat fall torde, enligt Utskottets åsigt, det ovilkorliga åläggandet att betala tilldelad skog med penningar, ofta föranleda att för dessas anskaffande mera skog blefve sköflad än nu är förhållandet. I vissa delar af landet såsom t. ex. i de norra och i allmänhet i skogrika trakter, skulle liquider med penningar ganska ofta kunna blifva för jordegarne ruinerande.“

På grund af nämnda skäl hemställde Utskottet, att omförmälda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; och blef Utskottets hemställan af Första Kammaren bifallen.

Sålunda, ehuru Utskottet medgifvit önskvärdheten deraf, att 101 § uti skiftesstadgan blefve ändrad uti det af motionären angifna syfte, blef motionen dock afslagen och detta derföre, att Utskottet eller Riksdagens Första Kammare icke kunde föreslå ett lämpligt sätt för den viktiga frågans lösning.

I allo biträder jag och åberopar de skäl, som motionen för densammas bifallande innehåller, och är af den erfarenhet, som vunnits af sagda lagrumms tillämpning och följer uti de landsorter, der skiften och skogsliqvider hittills egt rum, fullkomligt öfvertygad, att, om meromförmälda lagrum för framtiden skall oförändradt bibehållas, skogssköfving lika ohejdadt kommer att frammanas å de orter, hvilka ännu icke undergått laga skiften, i den mån dessa skola fullbordas, som händelsen varit med de hitintills redan skiftade orterna. Det är i allmänhet endast skogsbärande trakter som ännu icke blifvit laga skiftade. Önskligt och upplysande hade varit att känna huru stor del af landets jord, som ännu återstode att laga skiftas; men som statistiska berättelser derom ingenting upplysa, kan jag endast i afseende å Gotlands län meddela, att vid 1875 års slut blifvit laga skiftade endast tillsammans 353

mantal, hvadan af länets 1,098 hela mantal vid samma tidpunkt 745 mantal och sålunda öfver $\frac{1}{3}$ af länet ännu icke undergått laga skifte. Emellertid torde det vara uppenbart, att mycken skogbärande mark ännu kunde blifva räddad från skogssköfling, om skiftesstadgan uti dess anmärkta paragraf i en snar framtid vunne en förändrad och åsyftad lydelse.

Hvad beträffar de af Utskottet angifna svårigheter att stadga en förändring uti omförmälda hänseende, så synes dessa svårigheter icke vara öofvervinneliga. Det är väl sant, att, om ett absolut förbud vid alla laga skiften skulle meddelas, så att uti intet fall skog skulle få liqvideras med skogsförnödenheter utan endast med penningar, det någon gång uti mycket skogrika trakter skulle kunna hända, att ett sådant påbud skulle för jordegaren medföra svårigheter; men om *dels* såsom *allmänt* lagbud stadgades, att skogsliqvider skulle ske med penningar att betalas under loppet af vissa t. ex. 10 till 20 år medelst årlig amortering, för hvars fullgörande säkerhet kunde, på grund af skogsliqviden beredas uti fastighet, som fått skog utöfver sin före skiftet egande skogstillgång sig tillerkänd, *dels ock* från detta allmänna lagbud gjordes det undantagsstadgande att, då skiftesdelegarne önskade att få liqvidera skog med skogsförnödenheter, sådan fråga skulle, jemte landtmätarens utlåtande deröfver, underställas t. ex. länsstyrelsens eller annan lämplig myndighets pröfning och godkännande, så blefve den af Utskottet befarade våda undanröjd och den myndighet, som finge åt sig uppdraget att slika frågor afgöra, kunde då efter erforderlig utredning meddela lämpliga stadganden om villkoren för och omfånget af den ifrågasatta rättigheten att skog med skogsförnödenheter liqvidera, så att jordegarens eljest befarade ruin icke skäligen kunde äfventyras. Denna myndighet torde nemligen då efter omständigheterna kunna stadga, att t. ex. den unga skogen skulle lösas med penningar, men att den mogna skogen af viss dimension finge under vissa år afverkas, eller ock att skogsfång till viss myckenhet skulle under ett bestämdt antal år åt den, som eljest vore berättigad till penninglösen, beredas medelst utvisning eller utstämpling af jordegaren.

Den säkerhet, som för skogslösens amorterande borde beredas den jordegare, som blefve till lösen berättigad, torde kunna på det sätt meddelas, att fordringsegaren inom viss tid efter skogsliqvidens afslutande och vinnande af laga kraft, ingåfve densamma till länsstyrelsen, som skulle ega att, i likhet med hvad som sker med lån för vattenaftappningar, m. m., låta göra anteckning om förhållandet i jordeboken och i sammanhang med kronoskatterna årligen uttaxera amorteringsbeloppet och sedermera hålla detta för fordringsegaren till handa medelst utanordning ur Landtränerikassan. — Någon *tyst förmånsrätt*, hvarför nutidens lagstiftning med rätta bäfvar, torde derigenom icke behöfva uppkomma, enär bevis om fastighet häftade för sådant lån lätteligen kunde från landskontoret erhållas; och in-tecknings-

hafvares rätt läser icke heller blifva derigenom förminskad, enär dels hemmanets värde genom skogslösen i mån af dennas belopp höjdes, dels ock inteckningsegaren vore berättigad att, om skogsegaren sedermera ville sköfva skogen och fastigheten derigenom vanvårdades eller förderfvades, så att inteckningssäkerheten märkligen minskades, vidtaga den åtgärd, som uti 31 § af gällande inteckningslag är medgifven, eller att ur egendomen njuta betalning för sin fordran, ändå att den ej vore förfallen.

På dessa grunder och i öfrigt hänförande mig till de skäl, som finnas uti 1876 års motion N:o 9 närmare angifna, får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen ville, jemte meddelande af sin åsigt om lämpliga lagbestämmelser till förekommande deraf, att till följd af skogsliqvider vid laga skiften afverkning af skog å annan delegare tilldelte skifteslotter må ega rum, uti underdånig skrifvelse anhålla att Kongl. Maj:t täcktes *dels* låta i enlighet med de dervid uttalade grunder utarbete och utfärda författning, innefattande de förändrade bestämmelser uti förevarande hänseende, som af förhållandena kunde påkallas, *dels ock*, med upphäfvande af Kongl. Kungörelsen den 4 Maj 1827, så vidt derigenom medgifvits rätt för boställshafvare att disponera ersättning för vid laga skiften boställen frångången ståndskog eller plantering, *ej mindre* befria boställshafvare från skyldighet att till boställe lösa ståndskog, som blifvit vid laga skifte boställe utöfver dess skogstillgång före skiftet tillerkänd, *än äfven* meddela berättigande för vederbörande myndighet att för ståndskog, som under sistnämnda förhållande tillfallit någon statens egendom, utbetala lösen af omhänderhafvande skogsinkomster, samt derjemte stadga, att lösen, som för ståndskog m. m. blefve sådan egendom tillerkänd, skulle ingå bland inkomsterna för statens skogar, dock med undantag för det fall, att för skog, hvarför afkastningen skulle enligt 24 § i Kongl. förordningen den 29 Juni 1866 angående hushållningen med allmänna skogarne i riket lönerogleringsfond tillfalla, lösen torde bära i ena fallet godtgöras af fondens medel och i andra fallet till samma fond ingå.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 26 Januari 1877.

Rud. Horn.